

**Podsumowanie wyników naboru wniosków do Programu LIFE w roku 2020
oraz naboru wniosków w roku 2021, a także dotychczasowe i planowane
działania NFOŚiGW w zakresie wsparcia wnioskodawców LIFE**

Spis treści:

1. Streszczenie
2. Informacje ogólne
3. Wyniki naboru LIFE 2020 roku i informacja dotycząca zawartych umów
4. Nabór LIFE 2021
5. Realizacja projektów LIFE w Polsce
 - I. Projekty LIFE w Polsce
 - II. Kontrola projektów LIFE
6. Działalność informacyjno-szkoleniowa NFOŚiGW
 - I. Działania zrealizowane w 2021 r.
 - II. Działania planowane do zrealizowania w 2022 r.

1. Streszczenie

- Niniejsza informacja stanowi wypełnienie obowiązku wynikającego z postanowień:
 - art. 6 pkt 11 *Porozumienia w sprawie wdrażania Instrumentu Finansowego LIFE+ pomiędzy Ministrem Środowiska a NFOŚiGW z dnia 05.09.2008 r. zmienionego Anekssem nr 1 z dnia 07.05.2010 r.,*
 - art. 5 pkt 1 *Porozumienia w sprawie współpracy w zakresie wsparcia wdrażania programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE, ustanowionego na lata 2014-2020 z dnia 28.02.2014r.*
 - art. 5 pkt 1 *Porozumienia w sprawie współpracy w zakresie wsparcia wdrażania Programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE, ustanowionego na lata 2021-2027 z dnia 15.10.2021r.*
- Nabór wniosków w ramach Programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE w roku 2020 zakończył się wyborem do dofinansowania przez Komisję Europejską 10 projektów dotyczących Polski. Wśród nich 4 to polskie projekty tradycyjne i 1 polski projekt zintegrowany. Pozostałe 5 projektów, to projekty zagraniczne z udziałem polskich podmiotów – 3 tradycyjne i 2 zintegrowane. Projekty te uzyskały pozytywną decyzję Zarządu NFOŚiGW (6 projektów) lub podlegają obecnie ocenie (4 projekty).
- Przewiduje się, że w ramach naboru 2020 roku pozyskane zostaną z KE środki w wysokości ok. 18,3 mln euro (ok. 77,6 mln zł. wg kursu 4,24 zł/euro). Wsparcie NFOŚiGW dla tych projektów będzie wynosiło ok 50,9 mln zł.
Dla porównania w wyniku naboru 2019 roku zaakceptowane zostały 4 projekty tradycyjne LIFE z Polski i 2 tradycyjne projekty zagraniczne w których współbeneficjentami byli wnioskodawcy z Polski oraz 2 projekty zintegrowane, na kwotę wsparcia KE o równowartości 114,60 mln zł, współfinansowanym przez NFOŚiGW w wysokości 67,73 mln zł.

- W 2021 r. Wydział LIFE/KPK LIFE utrzymał wprowadzone rok wcześniej działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności Programu LIFE i w konsekwencji lepsze wykorzystanie środków LIFE. Te najważniejsze działania obejmowały zwiększoną intensywność dofinansowania oraz uruchomienie Inkubatora Wniosków LIFE, skierowanego w naborze 2021 do wszystkich potencjalnych wnioskodawców LIFE. W ramach tego naboru wpłynęło 25 wniosków, a dofinansowanie uzyskało 9 projektów. Ponadto przeprowadzono 14 webinarium z zakresu pisania wniosków LIFE dla łącznie ponad 1000 uczestników (w wielu webinarium brali udział przedstawiciele KE/CINEA oraz Monitorzy projektów LIFE), konsultacje 88 wniosków i koncepcji wniosków LIFE.
- W ramach naboru 2021 r. do Komisji Europejskiej zostało złożonych 110 dotyczących Polski wniosków z zakresu projektów standardowych, w tym 42 przez podmioty z Polski, a 68 wniosków przez wnioskodawców z innych krajów. W ramach Obszaru Środowisko złożono 39 wniosków projektowych, a wśród nich 30 złożonych zostało przez polskie podmioty, a w Obszarze Działań na rzecz klimatu złożono 71 wniosków, w tym 12 przez wnioskodawców z Polski. Ponadto złożone zostały 2 koncepcje wniosków na projekty strategiczne. łącznie złożono 112 aplikacji, z czego 44 złożyły podmioty z Polski, a 68 to projekty zagraniczne.
- Duża aktywność polskich wnioskodawców wynikała m.in. z dobrych warunków jakie stworzył program współfinansowania projektów LIFE przez NFOŚiGW. łącznie w podprogramach NAT/ENV/CLIMA złożonych zostało 37 wniosków projektów standardowych koordynowanych przez polskich wnioskodawców, co po Hiszpanii, Włoszech i Francji, plasuje Polskę na **4 miejscu wśród krajów Unii Europejskiej**. W Podprogramie Przyroda i różnorodność biologiczna złożonych zostało 13 wniosków z Polski, co plasuje Polskę na **3 miejscu w Europie**, po Hiszpanii i Włoszech.
- W ramach nowego w LIFE podprogramu Przejście na czystą energię złożone zostały 52 wnioski z udziałem Polskich podmiotów, w tym 5 jako Beneficjenci koordynujący.

2. Informacje ogólne

Program LIFE jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej koncentrującym się wyłącznie na współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska i klimatu. Zarządzany jest z poziomu Komisji Europejskiej i wdrażany od 1992 roku. Celami Programu są:

- wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska,
- realizacja polityki ochrony środowiska,
- identyfikacja i promocja nowych rozwiązań problemów związanych z ochroną środowiska.

Beneficjentem Programu może być każdy podmiot zarejestrowany na terenie Unii Europejskiej. NFOŚiGW włączył się w realizację Instrumentu Finansowego LIFE+ w 2008 r. Na podstawie zawartego porozumienia z Ministrem Środowiska (*Porozumienie w sprawie wdrażania Instrumentu Finansowego LIFE+ pomiędzy Ministrem Środowiska a NFOŚiGW z dnia 5 września 2008 r.*) NFOŚiGW przyjął funkcje Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE+ oraz instytucji współfinansującej projekty LIFE+, zapewniając dofinansowanie przedsięwzięć ze środków krajowych oraz pomoc merytoryczną w przygotowaniu wniosków.

W perspektywie 2007-2013, w ramach LIFE+ dofinansowanie Komisji Europejskiej uzyskało 66 projektów realizowanych na terenie Polski, o łącznym koszcie całkowitym 618,52 mln zł i dofinansowaniu NFOŚiGW w formie dotacji wynoszącym 259,14 mln zł. Od naboru 2008 r., w którym NFOŚiGW włączył się we wdrażanie LIFE+, Polska pozyskała ze środków LIFE+ 91 % alokacji krajowej tj. 80,7 z 88,3 mln €.

Na podstawie umowy z Ministrem Środowiska z dnia 28.02.2014 r. NFOŚiGW kontynuował w kolejnej perspektywie finansowej (2014-2020) swoją rolę we wdrażaniu Programu LIFE w Polsce. W tym czasie Polska pozyskała środki w wysokości ok. 76 mln € na realizację 28 krajowych projektów LIFE. Dodatkowo około 3,5 mln euro na realizację współfinansowanych przez NFOŚiGW projektów zagranicznych. Istotne pozyskanie środków nastąpiło w ramach 4 projektów zintegrowanych, na

realizację których pozyskano kwotę 40,5 mln €. Łączny koszt całkowity realizowanych w Polsce i współfinansowanych przez NFOŚiGW krajowych i zagranicznych projektów LIFE wyniósł ok. 544 mln zł. Kontynuacją Programu LIFE w perspektywie 2021-2027 jest Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE ustanowiony Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 29 kwietnia 2021 r. Wdrażanie Programu podzielono na dwa okresy rozliczeniowe, w ramach których są przyjmowane tzw. Wieloletnie Programy Prac, definiujące zakres wdrażania LIFE w danym okresie. Korzystając z doświadczeń lat 2008 - 2020, w dniu 15.10.2021 r. podpisane zostało z Ministrem Klimatu i Środowiska Porozumienie w sprawie współpracy w zakresie wsparcia wdrażania Programu działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE ustanowionego na lata 2021-2027. Aktualnie obowiązujące Porozumienie określa, m. in. iż: „*Biorąc pod uwagę określony ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r. poz. 1219, z późn. zm.), cel działania Narodowego Funduszu (w szczególności art. 400b ust. 1) oraz wynikające z art. 400q ust. 2 tej ustawy zalecenie prowadzenia przez Narodowy Fundusz gospodarki finansowej w sposób zapewniający pełne wykorzystanie środków pochodzących z Unii Europejskiej niepodlegających zwrotowi przeznaczonych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną (...)*” do zadań NFOŚiGW należy: „*zapewnienie możliwości ubiegania się o współfinansowanie ze środków krajowych projektów LIFE, które są zgodne z krajowymi dokumentami strategicznymi w obszarze ochrony środowiska i klimatu, na zasadach określonych we właściwym programie priorytetowym Narodowego Funduszu*”. Na mocy powyższego, Beneficjenci LIFE z Polski mogą uzyskać wsparcie finansowe projektów pochodzące ze środków NFOŚiGW, a Wnioskodawcy, wsparcie Krajowego Punktu Kontaktowego LIFE w zakresie przygotowywania wniosków LIFE.

3. Wyniki naboru LIFE 2020 roku i informacja dotycząca zawartych umów

Nabór wniosków o dofinansowanie w 2020 r. był siódmym i ostatnim naborem w ramach perspektywy finansowej 2014-2020. Do Komisji Europejskiej przekazano za pomocą generatora wniosków eProposal 135 koncepcji wniosków i pełnych wniosków tzw. tradycyjnych (w tym 85 złożonych przez polskich wnioskodawców i 50 zagranicznych, w których polscy wnioskodawcy są współbeneficjentami).

Program LIFE przewiduje, oprócz projektów tradycyjnych, finansowanie projektów zintegrowanych (PZ). Koncentrują się one na pełnym wdrożeniu planów i strategii dotyczących rozwiązania problemów środowiskowych w skali co najmniej regionalnej. W ramach naboru projektów zintegrowanych 2020, złożono 6 polskich koncepcji projektów, 5 z nich zostało zaproszonych przez KE do złożenia pełnych wniosków. Ostatecznie 3 wnioski zostały złożone, a 1 wniosek, Województwa Śląskiego, został zaakceptowany przez KE. Kolejny wniosek, Województwa Wielkopolskiego, mimo uzyskania bardzo wysokiej punktacji nie został zaakceptowany, ze względu na obowiązujący w przypadku projektów zintegrowanych mechanizm alokacji krajowych.

Udzielone dotychczas wsparcie NFOŚiGW dla projektów z naboru 2020 obejmuje 6 Przedsięwzięć: 4 polskie projekty tradycyjne, 1 projekt tradycyjny zagraniczny (z udziałem 2 polskich partnerów) i 1 projekt zintegrowany o kwocie wsparcia KE o równowartości **72,18** mln zł, współfinansowanym przez NFOŚiGW w wysokości **46,87** mln zł. Projekt zagraniczny uzyskał wsparcie KE w wysokości 2,32 mln zł. Łącznie daje to liczbę 7 umów na współfinansowanie. Projekt koordynowany przez PTPP „pro Natura” oczekuje na zawarcie umowy dotacyjnej. Pozostałe umowy są już zawarte. Zestawienie projektów z naboru 2020 r. dofinansowywanych przez KE, którym Zarząd NFOŚiGW przyznał dofinansowanie przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Zestawienie projektów z naboru 2020 r. dofinansowywanych przez KE i NFOŚiGW (dla środków KE przyjęto kurs przeliczeniowy 4,24 PLN/EUR)

Lp.	Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Obszar priorytetowy	Całkowity koszt [PLN]	Środki KE [PLN]	Środki NFOŚiGW [PLN]
1.	Karkonoski Park Narodowy	Ochrona niepylaka apollo na terenie Polski, Czech i Austrii	Ochrona przyrody i różnorodność biologiczna	10 210 428,8	6 126 147,04	3 892 894
2.	Politechnika Wrocławska	Innowacyjne urządzenie chłodnicze z napędem solarnym oparte o przyjazne dla klimatu czynniki chłodnicze i magazynowanie energii termicznej	Łagodzenie skutków zmiany klimatu	12 264 721,52	4 566 094,16	3 509 163
3.	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Wielostronny projekt innowacji krajobrazowej i technologicznej służący odtwarzaniu ekosystemów torfowiskowych	Łagodzenie skutków zmiany klimatu	2 394 056,64	1 316 732	1 021 042
4.	Klub Przyrodników			1 831 883,52	1 007 542,72	781 282
5.	InvestEko S.A.	Rozwiązanie do oceny podatności/ryzyka zmiany klimatu i planowania adaptacji w dużej architekturze komercyjnej	Adaptacja do zmiany klimatu	9 812 657,44	5 396 960,32	4 185 004
6	Województwo o Śląskie	"Śląskie. Przywracamy błękit". Kompleksowa realizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego	Projekt zintegrowany	70 023 684,8	42 014 070,96	25 833 350
Razem (poz. 1-6)				106 537 432,72	60 427 547,20	39 222 735
7	PTPP "pro Natura"*)	LIFE PODKOWIEC PLUS: powrót do lasu - ochrona siedlisk rozrodczych nietoperzy w ujęciu całościowym	Ochrona przyrody i różnorodność biologiczna	20 065 490,48	11 750 884,4	7 650 345
Razem (poz. 1-7)				126 602 923,20	72 178 431,60	46 873 080,00

*) projekt po decyzji o przyznaniu dofinansowania, ale przed zawarciem umowy dotacji

Dodatkowo w ocenie znajdują się jeszcze 4 projekty zagraniczne, w tym 2 dotyczące projektów zintegrowanych, z udziałem polskich podmiotów. Jeden z projektów zintegrowanych, koordynowany przez podmiot z Czech, obejmuje 2 podmioty z Polski. Wnioskowane dofinansowanie NFOŚiGW dla tych projektów wynosi **4,04 mln zł**, natomiast udział KE w działaniach realizowanych w Polsce **5,63 mln zł**. Jeśli wszystkie projekty otrzymają współfinansowanie NFOŚiGW zawartych zostanie 5 umów o współfinansowanie. Projekty zagraniczne koordynowane są przez podmioty z Belgii, Francji, Czech i Litwy. Zestawienie projektów z naboru 2020 r. dofinansowywanych przez KE, które podlegają obecnie ocenie NFOŚiGW przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Zestawienie projektów z naboru 2020 r. dofinansowywanych przez KE i podlegających obecnie ocenie NFOŚiGW (dla środków KE przyjęto kurs przeliczeniowy 4,24 PLN/EUR)

Lp.	Beneficjent	Nazwa przedsięwzięcia	Obszar priorytetowy	Całkowity koszt [PLN]	Środki KE [PLN]	Przewidywane środki NFOŚiGW [PLN]
1.	Gmina Miejska Kraków	Czynnik ludzki: Adaptacja miast na potrzeby jutra	Adaptacja do zmiany klimatu	3 678 490,00	1 683 263,04	1 471 395,00
2.	Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych	Plan efektywnego podnoszenia świadomości społecznej dla wdrażania GOZ w zakresie wykorzystania materiałów z recyklingu opon w środowisku miejskim	Zarządzanie i Informacja na rzecz środowiska	1 048 089,84	576 449,20	405 193,00
3.	Województwo Śląskie	IP LIFE dla Adaptacji Terenów Pogórczych [COALA]	Projekt zintegrowany	2 977 158,40	1 786 295,04	1 138 562,00
4.	GIG			2 115 916,88	1 269 549,28	818 012,00
5.	Gmina Puńsk	Poprawa efektywności energetycznej na Litwie	Projekt zintegrowany	526 094,96	315 655,28	203 389,00
Razem				10 345 750,08	5 631 211,84	4 036 551,00

4. Nabór LIFE 2021

Inkubator Wniosków LIFE

Jednym z działań podjętych przez NFOŚiGW w 2021 r. było uruchomienie w ramach programu priorytetowego Współfinansowanie Programu LIFE kolejnego naboru Inkubatora Wniosków LIFE. Zadaniem Inkubatora Wniosków LIFE było wyjście naprzeciw zidentyfikowanej potrzebie finansowego wsparcia wnioskodawców w przygotowaniu wniosków projektowych do Programu LIFE, które ze względu na zwiększającą się z roku na rok konkurencję, wymagają dużych nakładów pracy i środków.

W wyniku ogłoszonego w dniu 14.04.2021 r. naboru, do NFOŚiGW wpłynęło 25 wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć w formie dotacji, spośród których dwa wnioski zostały wycofane przez wnioskodawców, osiem wniosków uzyskało negatywną ocenę ekologiczno-techniczną, a w przypadku sześciu wniosków, wnioskodawcy zrezygnowali z przyznanego dofinansowania (przeważnie z uwagi na brak możliwości skutecznego złożenia wniosków LIFE do Komisji Europejskiej).

W rezultacie udzielonych zostało 9 dotacji na przygotowanie dziewięciu wniosków projektowych do Programu LIFE. Z wnioskodawcami zawarto umowy o dofinansowanie przedsięwzięć w formie dotacji, w tym 7 dla wniosków złożonych w ramach Podprogramu LIFE na rzecz środowiska oraz 2 dla wniosków złożonych w ramach Podprogramu LIFE na rzecz klimatu (tabela 3). Łączna kwota udzielonego dofinansowania wyniosła 640 000 zł.

Tabela 3. Zestawienie wniosków w ramach Inkubatora Wniosków LIFE, na których realizację zawarto umowy o dofinansowanie w formie dotacji ze środków NFOŚiGW.

L.p.	Nazwa wnioskodawcy	Nazwa przedsięwzięcia	Kwota przyznanego dofinansowania w PLN
1	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu	Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn. Powrót łososia atlantyckiego i minoga rzeczno do rzeki Bóbr	50 000,00
2	Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie	Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn. "Upowszechnianie innowacyjnych rozwiązań stosowanych w rolnictwie służących adaptacji do zmiany klimatu w ramach koncepcji agroekologii"	80 000,00
3	Biebrzański Park Narodowy	Przygotowanie wniosku o współfinansowanie projektu LIFE pn. "Model zrównoważonej gospodarki lokalnej o obiegu zamkniętym oparty na wykorzystaniu biomasy z mokradłowych terenów chronionych oraz odpadów pochodzenia rolniczego"	80 000,00
4	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	„Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn.: „Czynna ochrona kulika wielkiego w kluczowych ostojach gatunku”	50 000,00
5	Polskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn.: „Odtworzenie populacji ptaków siewkowych podmokłych łąk w Polsce poprzez tworzenie dużych ostoi ochrony”	20 000,00
6	Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty	„Przygotowanie wniosku w ramach Programu LIFE pn.: „LIFE Rivers - Ochrona i odbudowa populacji zagrożonych gatunków ichtiofauny poprzez odtworzenie i monitoring ekosystemów rzecznych”	80 000,00
7	Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	„Przygotowanie wniosku w ramach Programu Life pn. Budowanie odporności lasów strefy umiarkowanej w warunkach zmieniającego się klimatu”	80 000,00
8	Województwo Kujawsko-Pomorskie	„Przygotowanie wniosku w ramach Programu Life pn. Ochrona różnorodności biologicznej poprzez ochronę owadów zapylających i ważek na terenie wybranych państw Unii Europejskiej”	80 000,00
9	HyperView Sp. z o.o.	„Przygotowanie wniosku w ramach Programu Life pn. Zatrzymanie i odwrócenie utraty bioróżnorodności poprzez wdrożenie innowacyjnego systemu do techniki identyfikacji, pomiaru i integrowania wartości przyrody”	50 000,00

Nabór wniosków o współfinansowanie przedsięwzięć

W ramach programu priorytetowego „Współfinansowanie Programu LIFE” w 2021 r. wpłynęły do NFOŚiGW 44 wnioski, z czego:

- 14 wniosków o dotację w ramach kontynuowanego naboru o współfinansowanie projektów LIFE 2020, który zakończył się 30.12.2021 r., w tym:
 - w trybie naboru podstawowego (II etap) 3 aktualizacje wniosków, w tym: 2 wnioski dotyczących projektów tradycyjnych i 1 wniosek dotyczący projektu zintegrowanego,
 - w trybie naboru uzupełniającego 11 nowych wniosków, w tym: 8 wniosków dotyczących projektów tradycyjnych i 3 wnioski dotyczące projektów zintegrowanych;
- 3 wnioski o dotację w ramach naboru o współfinansowanie projektów LIFE 2021, który rozpoczął się 01.09.2021 r. (nabór podstawowy I etap – projekty dotyczące działań standardowych);
- 2 wnioski o pożyczkę na zachowanie płynności finansowej projektów LIFE w ramach kontynuowanego naboru dotyczącego pożyczek, który zakończył się 28.12.2021 r.;
- 25 wniosków o dotację w ramach naboru do Inkubatora wniosków LIFE który trwał od 22.04.2021 r. do 04.08.2021 r.

Nabór LIFE

Nabór 2021 był pierwszym naborem w nowej perspektywie finansowej 2021-2027. W naborze 2021 dla projektów standardowych (SAP) obowiązywał tryb jednoetapowy – składane były pełne wnioski. Dla projektów strategicznych obowiązywał tryb dwuetapowy.

Dla porównania, w naborze 2020 obowiązywał tryb naboru dwuetapowego w podprogramie środowisko oraz tryb jednoetapowy w podprogramie klimatycznym. Projekty zintegrowane, będące odpowiednikiem wcześniejszych projektów zintegrowanych, składano w trybie dwuetapowym.

1. Projekty standardowe

łącznie w naborze 2021 złożonych zostało 110 wniosków projektowych dotyczących Polski, w tym 42 przez wnioskodawców z Polski będących beneficjentami koordynującymi projektów. Pozostałe 68 wniosków zostało złożonych przez wnioskodawców z innych krajów UE. W projektach tych polskie podmioty mają mieć rolę współbeneficjentów. 42 wnioski z Polski ubiegają się o łączną kwotę wsparcia ze strony EU o wartości 90 837 946 Euro.

Dane dla Polski, przedstawione poniżej, mogą obejmować wnioski dotyczące zarządzania: CLIMA-GOV, NAT-GOV i ENV-GOV – w statystykach przesłanych przez CINEA dla poszczególnych krajów nie zostały one ujęte w odrębną kategorię. Wiadomo natomiast, że w wymienionych wyżej 3 podprogramach takie wnioski zostały złożone, ale liczby znane są tylko dla całej UE, kolejno 28 (CLIMA-GOV), 24 (NAT-GOV) i 5 (ENV-GOV).

Obszar Środowisko

W podprogramie „**Przyroda i różnorodność biologiczna**” złożonych zostało 15 wniosków projektowych dotyczących Polski, w tym 13 przez wnioskodawców z Polski, a 2 przez wnioskodawców z innych krajów UE. 13 wniosków z Polski ubiega się o łączną kwotę wsparcia ze strony EU o wartości 29 509 729 Euro.

W podprogramie „**Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia**” złożonych zostało 24 wniosków projektowych dotyczących Polski, w tym 17 przez wnioskodawców z Polski, a 7 przez wnioskodawców z innych krajów UE. 17 wniosków z Polski ubiega się o łączną kwotę wsparcia ze strony EU o wartości 40 425 188 Euro.

Obszar Działania na rzecz klimatu

W podprogramie „**Łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich**” złożonych zostało 19 wniosków projektowych dotyczących Polski, w tym 7 przez wnioskodawców z Polski, a 12 przez wnioskodawców z innych krajów UE. 7 wniosków z Polski ubiega się o łączną kwotę wsparcia ze strony EU o wartości 18 091 351 Euro.

W podprogramie „**Przejście na czystą energię**” złożonych zostało 52 wniosków projektowych dotyczących Polski, w tym 5 przez wnioskodawców z Polski, a 47 przez wnioskodawców z innych krajów UE. 5 wniosków z Polski ubiega się o łączną kwotę wsparcia ze strony EU o wartości 2 811 678 Euro.

2. Projekty strategiczne

Złożono również 2 koncepcje projektów strategicznych:

- „Odtworzenie oraz zachowanie obszarów bagiennych, torfowisk i terenów podmokłych na obszarach Natura 2000 i Zielonej Infrastruktury” – projekt przygotowany przez Biuro Urządzenia Lasu i Geodezji Leśnej
- „Wdrażanie Strategii na rzecz Neutralności Klimatycznej Wielkopolska Wschodnia 2040 w ramach programu LIFE2020” – projekt przygotowany przez Województwo Wielkopolskie

Obydwa wnioski otrzymały zaproszenie do złożenia pełnego wniosku w kwietniu 2022 r.

Porównanie naboru 2021 i 2020

Porównywalne dane, oparte o identyczny tryb naboru, jedno lub dwuetapowy, istnieją jedynie dla tradycyjnych projektów klimatycznych z naboru 2020 i standardowych projektów klimatycznych z naboru 2021, ponieważ w obu naborach obowiązywał tryb jednoetapowy. W naborze 2020 złożono

23 wnioski projektowe dotyczące Polski, w tym 17 przez wnioskodawców z Polski, a 6 przez wnioskodawców z innych krajów UE. W naborze 2021 polscy wnioskodawcy uczestniczyli w 19 wnioskach LIFE, w 7 z nich zostało złożonych z Polski.

Porównać można w pełni również nabory dwuetapowe dotyczące projektów zintegrowanych /strategicznych. W naborze 2020 – w I etapie złożono 6 koncepcji projektów zintegrowanych, a w naborze 2021 – 2 koncepcje projektów strategicznych.

Podsumowując wszystkie aplikacje dla projektów standardowych (tradycyjnych) oraz strategicznych (zintegrowanych), obejmujące etap koncepcji dla naborów dwuetapowych i pełne wnioski dla naborów jednoetapowych, to w naborze 2020 złożonych zostało 141 aplikacji, w tym 91 z Polski, a w naborze 2021 – 112 aplikacji, w tym 44 z Polski. Pamiętać jednak należy, że dane dla obu naborów nie są w pełni porównywalne ze względu na różne tryby naboru w obu latach.

Zestawienie projektów LIFE złożonych do KE w naborze 2021 w poszczególnych podprogramach przedstawiono w Tabeli 4.

Tabela 4. Wnioski projektów standardowych LIFE złożone do KE w naborze 2021 r.

Obszar	Podprogram	Wszystkie kraje członkowskie UE		Polska		
		Liczba wniosków	Wnioskowana kwota dof. KE w Euro	Beneficjenci koordynujący	Wnioskowana kwota dof. KE w Euro	Wnioski zagraniczne
Środowisko	Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia	267	618 115 822	17	40 425 188	7
	Przyroda i różnorodność biologiczna	165	615 547 186	13	29 509 729	2
Klimat	Łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich	174	468 096 949	7	18 091 351	12
	Przejsie na czystą energię	168	258 871 781	5	2 811 678	47
	SUMA	774	1 960 631 738	42	90 837 946	68

5. Realizacja projektów LIFE w Polsce

5.1 Projekty LIFE w Polsce

Od roku 2008, kiedy NFOŚiGW włączył się w realizację Programu LIFE w Polsce jako instytucja współfinansująca, podpisano 124 umowy, w tym 104 umowy o dofinansowanie w formie dotacji, 19 umów dofinansowania w formie pożyczki na zachowanie płynności finansowej przedsięwzięcia oraz 1 umowę dofinansowania w formie pożyczki na wkład własny beneficjenta. Większość projektów współfinansowanych przez NFOŚiGW (86) to przedsięwzięcia krajowe - realizowane przez polskich beneficjentów na terenie naszego kraju. Polskie podmioty brały także udział w realizacji projektów zagranicznych (13 przedsięwzięć, 18 umów), koordynowanych przez podmioty z Włoch, Szwecji, Belgii, Litwy, Hiszpanii, Niemiec, Bułgarii, Czech oraz Słowacji. Dodatkowo w ocenie NFOŚiGW znajdują się 4 przedsięwzięcia zagraniczne, które już wkrótce mogą zakończyć się zawarciem 5 nowych umów o dofinansowanie w formie dotacji. Zestawienie wszystkich zawartych umów o współfinansowanie projektów LIFE stanowi załącznik 1 do Informacji. Strukturę zawartych umów oraz dane finansowe przedstawia tabela nr 5.

Tabela 5. Zestawienie umów o współfinansowanie zawartych przez NFOŚiGW od 2008 r. Dla dofinansowania KE przyjęto kurs przeliczeniowy 4,24 pln/euro

Instrument Finansowy LIFE+ (perspektywa 2007-2013)					
rodzaj umowy	liczba umów	zakres tematyczny	całkowity koszt [PLN]	kwota dofinansowania ze środków KE [PLN]	kwota dofinansowania ze środków NFOŚiGW [PLN]
dotacje	38	Przyroda i różnorodność biologiczna	429 686 755	242 695 887	179 263 322
	18	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	121 284 857	59 211 277	49 941 763
	10	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	67 545 757	35 150 014	29 937 379
	66	RAZEM	618 517 369	337 057 178	259 142 464
pożyczki	12	Przyroda i różnorodność biologiczna	12 969 976	-	12 969 976
	2	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	1 091 956	-	1 091 956
	3	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	2 656 310	-	2 656 310
	17	RAZEM	16 718 242	-	16 718 242
Program LIFE (perspektywa 2014-2020)					
dotacje	10	Przyroda i różnorodność biologiczna	113 208 039	67 027 863	33 454 360
	5	Ochrona środowiska i efektywne gospodarowanie zasobami	34 674 933	19 963 563	8 838 918
	6	Zarządzanie i informacja w zakresie środowiska	19 210 740	11 311 846	5 853 886
	4	Dostosowanie się do skutków zmian klimatu	37 924 000	19 405 973	11 114 176
	5	Łagodzenie skutków zmiany klimatu	29 129 587	13 801 896	8 130 194
	4	Zarządzanie i informacja w zakresie klimatu	23 406 832	13 801 896	7 533 186
	4	Projekty zintegrowane	286 608 727	171 554 649	87 558 241
	38	RAZEM	544 162 858	316 947 262	162 482 961
pożyczki	1	Ochrona środowiska i zarządzanie zasobami	4 000 000	-	4 000 000
	1	Łagodzenie skutków zmiany klimatu	529 157	-	529 157
	1	Przyroda i różnorodność biologiczna	315 000	-	315 000
	3	RAZEM	4 844 157	-	4 844 157
Razem nabory 2008 – 2020					
dotacje	104	-	1 162 680 227	654 004 440	421 625 425
pożyczki	20	-	21 562 399	-	21 562 399

5.2 Kontrola projektów LIFE

Umowy na współfinansowanie projektów LIFE+/LIFE podlegają przynajmniej jednokrotnej kontroli **w okresie realizacji** projektu. Z uwagi na długi czas trwania jak i w zależności od charakteru i zakresu realizowanych przez beneficjentów działań, dla niektórych umów realizowane są też kontrole **przed zamknięciem**, a także **w okresie trwałości** przedsięwzięcia. Dodatkowo dla tych projektów, których okres realizacji został za zgodą KE wydłużony, co skutkuje zmianami umowy z NFOŚiGW w zakresie terminów realizacji i osiągnięcia efektów (rzecowego i ekologicznego) przeprowadza się też **kontrole doraźne**.

W 2021 roku skontrolowanych zostało łącznie sześć umów, z tego pięć w okresie realizacji a jedna w okresie trwałości. Warto podkreślić, że tylko jeden z kontrolowanych beneficjentów otrzymał zalecenia pokontrolne, które zostały zrealizowane.

Zestawienie kontrolowanych w 2021 r. umów przedstawiono w tabeli 6 poniżej:

Tabela nr 6. Zestawienie umów, których kontrolę przeprowadzono w 2021 r.

Lp.	Numer umowy	Nazwa przedsięwzięcia	Beneficjent	Zalecenia pokontrolne	Realizacja zaleceń
1	190/2018	„Innowacyjna platforma technologiczna usprawniająca zarządzanie terenami zielonymi w celu lepszej adaptacji do zmian klimatu”	ProGea 4D sp. z o.o.	nie	nd
2	193/2018	„Innowacyjna platforma technologiczna usprawniająca zarządzanie terenami zielonymi w celu lepszej adaptacji do zmian klimatu”	Gmina Miejska Kraków	nie	nd
3	143/2017	„System dostarczania i wymiany informacji w celu strategicznego wspierania wdrażania polityki klimatyczno-energetycznej”	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	nie	nd
4	381/2014	„Renaturyzacja sieci hydrograficznej w Basenie Środkowym doliny Biebrzy. Etap II”	Biebrzański Park Narodowy	tak*	zrealizowano
5	277/2018	„Pilotaż kompaktowego, innowacyjnego zespołu prądotwórczego „Urban Wind Power Station” napędzanego strumieniami powietrza w przestrzeni zurbanizowanej”	Fundacja Wspierania Ekologii ECO FOR LIFE	nie	nd
6	279/2017	„Umożliwienie konsumentom korzystania z praw do informacji o substancjach chemicznych w wyrobach, wynikających z rozporządzenia REACH, poprzez narzędzia IT”	Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie	nie	nd

* Zalecenia dla umowy 381/2014 wydane Biebrzańskiemu Parkowi Narodowemu dotyczyły zadania modernizacji jazu Modzelówka, a w szczególności: skompletowania dokumentacji dotyczącej zmian wprowadzonych w umowie na roboty budowlane na remont jazu Modzelówka i zaimplementowania zasady ścisłego dokumentowania dalszych prac remontowych. Beneficjent zobowiązał się też wskazać planowane terminy dokończenia robót, wprowadzić zasady bezpiecznego użytkowania jazu Modzelówka oraz monitorować postępowanie prowadzone przez WWPG MP w Białymstoku.

6. Działalność informacyjno – szkoleniowa NFOŚiGW

6.1. Działania zrealizowane w 2021 r.:

Prezentacje na temat Programu LIFE na konferencjach

W 2021 roku przedstawiciele KPK LIFE przygotowali i zaprezentowali informacje na 21 konferencjach i spotkaniach organizowanych przez inne podmioty lub we współpracy z NFOŚiGW. W tabeli nr 7 przedstawiono zestawienie wspomnianych wydarzeń z 2021 roku.

Tabela 7. Zestawienie wydarzeń, podczas których prezentowano Program LIFE w 2021 r.

Lp.	Data	Miejscowość	Nazwa wydarzenia
1	12.01.2021	Warszawa	“PGW Wody Polskie new LIFE”
2	28.01.2021	Warszawa	Spotkanie z Instytutem Łukasiewicza
3	28.01.2021	Warszawa	Spotkanie dla wnioskodawców LIFE z obszaru ochrony przyrody
4	05.02.2021	Warszawa	Spotkanie z dyrektorami Instytutów podległych MŚiK pod przewodnictwem Instytutu Ochrony Środowiska - PIB
5	23.02.2021	Warszawa	Spotkanie Rady Gospodarki o Obiegu Zamkniętym, Konfederacja Lewiatan
6	01.04.2021	Warszawa	Posiedzenie Zespołu do spraw Unijnej Strategii Bioróżnorodności 2030
7	12.04.2021	Warszawa	Spotkanie z przedstawicielami Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej
8	21.04.2021	Białystok	Konwent Marszałków
9	19.05.2021	Gdańsk	Pomorskie webinarium informacyjne
10	26.05.2021	Warszawa	Spotkanie z przedstawicielami Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych
11	10.06.2021	Warszawa	Zaprezentowanie oferty LIFE w NCBiR
12	22.09.2021	Ożarów Mazowiecki	Konferencja zamykająca projekt GDOŚ pn. “Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody”
13	30.09.2021	Gdańsk	Wydarzenie “Zielona transformacja na pomorzu klimat i środowisko”
14	06.10.2021	Warszawa	Spotkanie z dyrektorami Parków Narodowych
15	27-28.10.2021	Smardzewice	Pierwsze Spotkanie Zlewniowe Interesariuszy projektu LIFE Pilica
16	28.10.2021	Łódź	Europejskie Forum Gospodarcze / Łódź 2021 / Panel „Finansowanie projektów ochrony środowiska ze środków krajowych i unijnych”
17	22.11.2021	Katowice	CLIMATE-CON, Śląski Konwent Klimatyczny na Stadionie Śląskim
18	23.11.2021	Smoleń	Spotkanie dyrektorów Parków Krajobrazowych
19	25.11.2021	Poznań	Seminarium online Forum Rozwoju Lokalnego (FRL): „Polityki horyzontalne i sektorowe UE - programy i inicjatywy KE dedykowane miastom”
20	25.11.2021	Łódź	Top 500 Innovators, Polsko-Amerykański Most Innowacji 2021
21	17.12.2021	Warszawa	Spotkanie z przedstawicielami Ministerstwa Obrony Narodowej

Webinaria organizowane przez KPK LIFE

W trakcie trwania naboru LIFE oraz naboru wniosków o współfinansowanie, NFOŚiGW podjął odpowiednie działania w celu pomocy polskim wnioskodawcom w ubieganiu się o dofinansowanie. Ze względu na stan epidemiczny panujący w Polsce szkolenia w 2021 roku odbywały się jedynie w formie webinarium. Odbyło się 14 webinarium dla wszystkich podprogramów LIFE. Łącznie uczestniczyło w nich ponad 1000 osób. Wśród prezentujących gości byli obecni przedstawiciele KE/CINEA oraz Monitorzy projektów LIFE. Beneficjenci LIFE prezentowali również realizowane przez siebie projekty LIFE. Nagrania ze wszystkich webinarium zostały udostępnione na kanale YouTube NFOŚiGW. Zestawienie przeprowadzonych webinarium zostało zaprezentowane w tabeli nr 8.

Tabela nr 8. Zestawienie webinarium zorganizowanych w roku 2021

Lp.	Termin	Tytuł webinarium
1	04.02.2021	LIFE i Biznes - inkubator sukcesu
2	07.04.2021	Nauka i LIFE - innowacje dla środowiska
3	29.04.2021	Inkubator wniosków LIFE (cz. 1)
4	18.05.2021	Inkubator wniosków LIFE (cz. 2)
5	22.07.2021	Inkubator wniosków LIFE (cz. 3)
6	29.07.2021	DZIEŃ INFORMACYJNY LIFE 2021
7	31.08.2021	DZIEŃ TEMATYCZNY LIFE - PRZYRODA I RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA
8	03.09.2021	DZIEŃ TEMATYCZNY LIFE - GOSPODARKA O OBIEGU ZAMKNIĘTYM I JAKOŚĆ ŻYCIA
9	06.09.2021	DZIEŃ TEMATYCZNY LIFE - PRZEJŚCIE NA CZYSTĄ ENERGIĘ
10	07.09.2021	DZIEŃ TEMATYCZNY LIFE - ŁAGODZENIE ZMIAN KLIMATU I PRZYSTOSOWANIE SIĘ DO NICH
11	05.10.2021	KONSTRUOWANIE PROJEKTU LIFE - PROJEKTY PRZYRODNICZE
12	05.10.2021	KONSTRUOWANIE PROJEKTU LIFE - PROJEKTY INNOWACYJNE (ŚRODOWISKO/KLIMAT)
13	06.10.2021	PISANIE WNIOSKU LIFE 2021 - WPROWADZENIE DO eGRANT
14	15.11.2021	PISANIE WNIOSKU LIFE 2021 – Last Minute

Konsultacje wniosków

KPK LIFE konsultował również wnioski przygotowywane do LIFE w ramach naboru 2021. W roku 2021 przeprowadzono konsultacje łącznie 88 wniosków i koncepcji projektów LIFE, w tym dotyczących obszaru:

- przyroda i różnorodność biologiczna (NAT) - 37
- gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia (ENV) - 28
- łagodzenie zmiany klimatu i dostosowanie się do niej (CLIMA) - 10
- przejście na czystą energię (CET) - 2
- oraz 6 koncepcji projektów zintegrowanych.

5 koncepcji projektów nie przyporządkowano do obszaru tematycznego.

W konsultacje zaangażowanych było merytorycznie 6 pracowników, w tym 1 administracyjnie.

Duża część zapytań natury ogólnej obsługiwana była również na bieżąco poprzez adresy e-mail EkonsultantLIFE@nfosigw.gov.pl i life@nfosigw.gov.pl, a także telefonicznie.

Pozostałe aktywności KPK LIFE

Ponadto realizowane były następujące działania:

- dzięki staraniom KPK LIFE powołano przy MKiŚ 3 grupy robocze obejmujące następujące obszary tematyczne: Odpady, Klimat, Przyroda. Każda z grup roboczych spotkała się dwukrotnie,
- współpraca z instytucjami zrzeszonymi w Sieci Badawczej Łukasiewicza, odbyła się seria spotkań z przedstawicielami instytucji zainteresowanych aplikowaniem o środki LIFE,
- prowadzenie strony internetowej <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/instrument-finansowy-life/>, a po zmianie domeny NFOŚiGW - <https://www.gov.pl/web/nfosigw/program-life>,
- tłumaczenie dokumentów, takich jak Wytyczne KE dla Wnioskodawców LIFE, określających wymagania, zgodnie z którymi przygotowywane są wnioski składane w naborach LIFE, a wzór umowy zawieranej pomiędzy KE a Beneficjentem Koordynującym (Model Grant Agreement) oraz broszury wydanej przez KE – **łącznie 5 dokumentów KE** (Wytyczne dla podprogramu "Przyroda i różnorodność biologiczna", Wytyczne dla podprogramu "Gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia", Wytyczne dla podprogramu "Łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej", Wytyczne dla podprogramu "Przejście na czystą energię", Wzór umowy (Model Grant Agreement), broszura "Gotowi do biegu po zieleń!"),
- udział w szkoleniach organizowanych przez KE dla KPK LIFE "NCP Training" 8-10 czerwca 2021 r.,
- 17 czerwca 2021. odbyło się wirtualne spotkanie Krajowych Punktów Kontaktowych Programu LIFE państw członkowskich Grupy Wyszehradzkiej, na którym członkowie podzielili się swoimi doświadczeniami z pracy jako KPK, a także wymienili uwagi i spostrzeżenia odnośnie współpracy w nowej perspektywie finansowej UE 2021-2027.
- udział w webinarium KPK LIFE w Grecji 15.07.2021 r.,
- udział w spotkaniu "LIFE Committee" 21.09.2021 r.,
- udział w wydarzeniu KE dla beneficjentów naboru 2020 "Welcome Meeting" 21.10.2021 r., 5-6.11.2021, 23.11.2021 r. i 25.11.2021 r.,
- udział w webinarium KPK Cypru 03.11.2021 r.
- monitoring rozpowszechniania w mediach informacji o Programie LIFE: według prowadzonego monitoringu prasy w roku 2021 ukazało się 4520 artykułów/publikacji/ wzmianek/wpisów w mediach społecznościowych o Programie. Również na stronie Programu LIFE, w aktualnościach LIFE, ukazały się 53 przygotowane przez Wydział LIFE publikacje. Najistotniejsze z nich publikowane były również na głównej stronie NFOŚiGW.
- dystrybucja książki Polskie projekty LIFE (wersja drukowana) w trakcie trwania następujących wydarzeń: konferencji zamykającej projekt GDOŚ pn. "Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody", spotkaniu dyrektorów parków krajobrazowych w Smoleniu,
- dystrybucja materiałów promocyjnych wśród pracowników NFOŚiGW wspierających Program LIFE i jego działalność promocyjną; wolontariuszom; praktykantom; czy na wydarzeniach – konferencji zamykającej projekt GDOŚ pn. "Masz prawo do skutecznej ochrony przyrody", spotkaniu dyrektorów parków krajobrazowych w Smoleniu.

6.2 Działania planowane do zrealizowania w 2022 r.:

Do najważniejszych zaplanowanych do realizacji działań w roku 2022 należą:

- przygotowanie i złożenie wniosku do KE w sprawie realizacji projektu budowania potencjału LIFE

- konsultowanie wniosków do Programu LIFE, w tym Koncepcji projektów zintegrowanych w naborze dwuetapowym oraz pełnych wniosków,
- organizacja około 5 szkoleń pisania wniosków do Programu LIFE oraz kilku webinarów skierowanych do konkretnych grup odbiorców i potencjalnych wnioskodawców,
- koordynowanie prac 3 grup roboczych powołanych przy MKiŚ,
- współpraca z instytutami zrzeszonymi w Sieci Badawczej Łukasiewicza
- organizacja Dnia Informacyjnego LIFE (maj 2022),
- prace nakierowane na projekty zintegrowane – konsultacje z potencjalnymi wnioskodawcami i wsparcie przy weryfikacji koncepcji projektu, a potem wniosku,
- tłumaczenie wytycznych LIFE 2022 dla wnioskodawców,
- korzystanie z narzędzia Inkubator Wniosków LIFE,
- uczestnictwo w konferencjach/seminariach/spotkaniach, podczas których będzie prezentowany Program LIFE, przede wszystkim on-line,
- prowadzenie strony internetowej <http://nfosigw.gov.pl/oferta-finansowania/srodki-zagraniczne/instrument-finansowy-life/>,
- działania informacyjno-promocyjne,
- monitoring rozpowszechniania w mediach informacji o Programie LIFE.

Załączniki: 1. Zestawienie realizowanych projektów LIFE+/LIFE (z udziałem dofinansowania KE i NFOŚiGW).

